

متفکر مسلمانی که برای آگاهی مبارزه می کرد

ستاد محمدتقی شریعتی در زمره برجسته‌ترین و ارجمندترین متفکران مسلمان دوران معاصر قرار دارد. او در سال ۱۲۸۶ش در مزینان سبزوار دیده به جهان گشود و در ۳۱ فروردین سال ۱۳۶۶ش، دارفانی را وداع گفت. استاد شریعتی طی دوران پرثمر زندگی خود، نقشی بسیار مهم و راهبردی در جذب جوانان و به‌ویژه دانش‌آموزان و دانشجویان به اسلام و آموزه‌های اسلامی داشت. این توفیق در شرایطی به دست آمد که افکار عمومی جامعه از هر سو، آماج هجوم اندیشه‌های چپ و مارکسیستی قرار داشت و این تفکرات، به عنوان مد روز و ژست روشنفکری در میان جوانان، طرفداران بسیاری پیدا کرده بود. استاد شریعتی با برپایی جلسات تفسیر و پاسخگویی به شبهات دینی در مشهد مقدس، از دهه ۱۳۲۰ش به بعد، فضایی جدید در شهر مشهد ایجاد کرد و پرورش‌یافتگان مکتب او که مرحوم دکتر علی شریعتی، فرزند استاد، یکی از آنهاست، به ایفای نقش مؤثری در جریان نهضت و انقلاب اسلامی پرداختند. استاد شهید مطهری درباره ایشان گفته است: اکثریت مردم خراسان و همه فضلاء ایران، استاد محمدتقی شریعتی را می‌شناسند و لاقلاً نامش را شنیده‌اند. این مرد محقق و فاضل، از تربیت‌یافتگان حوزه علمیه خراسان است.

تولد در خانواده‌ی روحانی

محمدتقی شریعتی مزینانی در خانواده‌ای روحانی و پرهیزکار چشم به جهان گشود. او پس از طی دوران کودکی به مکتب خانه محل رفت. در آغاز، قرآن و پس از آن، خواندن و نوشتن را فرا گرفت. در نوجوانی مقداری از درس‌های مقدماتی حوزوی مثل صرف، نحو و منطق را نزد پدر و عمویش شیخ حسن مزینانی آموخت. در جوانی برای ادامه تحصیل به مشهد مقدس روانه شد و آنجا اقامت گزید. وی با جدیت، ادبیات عرب و معانی بیان را که از پایه‌های درک و فهم صحیح متون درسی حوزوی و قرآن کریم و احادیث و روایات است، نزد استادان مشهور آن دوران، فراگرفت.

دانشور جوان با استفاده از امکانات موجود مثل مدرسه و استاد و با به‌کارگیری استعداد و حافظه‌ای قوی و اراده‌ای استوار و تحملی ستودنی، تمام سعی و تلاش خود را در جهت مطالعات وسیع و همه‌جانبه، کسب نظریات علمی و آشنایی با آرای جدید به کار برد و به قله‌های رفیع اطلاعات روز دست یافت و زمینه آمادگی تربیت دینی نسل جوان و دفاع را در سنگرهای عقل و علم، دین برای مقابله و رویارویی با دشمنان آگاه و ناآگاه در خود فراهم ساخت.

استاد شریعتی از ۱۳۰۹ خورشیدی کار تدریس را آغاز کرد و چند سال بعد که صلاحیت علمی و شایستگی تدریس وی به خاطر سابقه تدریس از سوی اداره فرهنگ تأیید شد و طبق مقررات اداری به طور رسمی استخدام شد.

مقابله با تبلیغات ضد دینی

بعد از شهریور ۱۳۲۰ که تحولات و پیش آمدهای فراوانی در ایران بروز و ظهور کرد که یکی از آنها این بود که فضای سیاسی برای فعالیت گروه‌های مختلف سیاسی، در سراسر کشور باز شد، تبلیغات ضد دینی در سطح فرهنگیان، دانشجویان، دانش آموزان، و... آغاز شد. در این میان تأثیر مثبت دوره تدریس استاد، سبب شد که عده زیادی از جوانان فریب خورده، آگاه شوند و دست از آن مرام‌ها بردارند و به دین خدا روی آورند. این نخستین مرحله مبارزه استاد با توده‌های ها بود و او در این جریان، کوشید تا بی پایگی و بی اساسی مرام کمونیسم و مارکسیسم را خوب نشان دهد.

استاد در این باره چنین می‌گوید: در سال ۱۳۲۰ خورشیدی که حزب توده شروع به فعالیت‌های شدیدی کرد و حتی میتینگ‌های سیار تشکیل داد، بنده قاعدتاً باید ساعات بیشتری درس می‌گرفتم. هیجده ساعت درس می‌دادم. دوازده ساعت مجانی - بدون این که یک شاهی بگیرم - اضافه درس گرفتم برای این که به کلاس‌های پنجم و ششم دبیرستان‌ها و دانش سرا برسم... در آن وقت‌ها، این فکرها، فلسفه‌ها تازه بود و ضرورت داشت که ابتدا با این فلسفه‌ها آشنا شوم، چاره‌ای نداشتم جز این که همه کتاب‌ها، نوشته‌ها، مجله‌های مربوط به فلسفه کمونیسم را بخوانم تا بتوانم با بصیرت مبارزه کنم و این چنین بود که سال‌ها در شبانه روز بیش از چهار ساعت نتوانستم بخوابم. آن سال‌ها را به عنوان سال‌های بی‌خوابی به یاد دارم و هرگز فراموش نمی‌کنم.

راه اندازی کانون نشر حقایق اسلامی

فعالیت‌های فرهنگی و دینی استاد، منحصر به کلاس‌های درس در آموزشگاه‌های متوسطه و دانشگاه نبود، بلکه جلسات تفسیر قرآن کریم و سخنرانی‌های وی که پربارتر از کلاس‌ها بود و مورد استفاده عده بیشتری قرار می‌گرفت، به صورت سیار در منازل برگزار می‌شد. استاد شریعتی توانست یکی از مدرسه‌های اندیشه اسلامی را پی بریزد و بگستراند. با رویدادهای سیاسی و اجتماعی‌ای که در این سال‌ها پیش آمد، کانون که از مراکز فعال و حساس دینی و سیاسی به شمار می‌رفت، از سوی رژیم پهلوی تعطیل شد.

استاد در صحنه سیاست

استاد شریعتی با آن که شخصیتی فرهنگی و مذهبی بود، اما به خاطر داشتن ۲ صفت ممتاز دین باوری و زمان شناسی، دین را از سیاست جدا نمی‌دانست و براساس این شناخت، در امور سیاسی اجتماعی تا آن جا که تشخیص می‌داد و ضرورت اقتضا می‌کرد، مشارکت داشت و با سخنرانی و نوشتن بیانیه‌ها و... را روشن و اقدامات مناسبی انجام می‌داد. با تشکیل جبهه ملی و موضوع ملی شدن صنعت نفت، شریعتی رهبری مبارزات ضد دیکتاتوری و استعماری مردم را در استان خراسان بر عهده گرفت و به نهضت مقاومت ملی پیوست. هنگامی که جمعیت مؤتلفه اسلامی در مشهد تشکیل شد، شریعتی و دیگر مؤسسان کانون نشر حقایق دینی، با آن جمعیت همراه و نخستین اقدام سیاسی را آشکار کردند.

تدریس و تعلیم تا پایان عمر

شریعتی در همان روزهای آغازین پیروزی انقلاب اسلامی از مشهد مقدس به تهران آمد و با وجود ناتوانی های ناشی از کهولت سن، تلاش های بسیاری در جهت معرفی اسلام و انقلاب اسلامی انجام داد. او در مدت اقامتش در چندین گفت و گوی تلویزیونی، رادیویی و مطبوعاتی شرکت کرد و این فرصتی شد تا بسیاری از افرادی که تنها اسمی از او شنیده بودند، با دانش و بینش و شخصیت استوار دینی، اجتماعی، سیاسی و مبارزاتی وی آشنا شوند. با نزدیک شدن روزهای برگزاری انتخابات مجلس خبرگان رهبری، استاد از سوی بسیاری از گروه ها و احزاب مذهبی و سیاسی، نامزد این مجلس شد، اما چند روز قبل از برگزاری انتخابات، عذر و انصراف خود را به علت بیماری و عدم توانایی بر انجام کارهای منظم، طی اطلاعیه کوتاهی اعلام کرد.

استاد شریعتی، بیش از ۶۰ سال به کار تدریس، تعلیم، سخنرانی و تألیف پرداخت و تا آن زمان که توان جسمی اش اجازه می داد، بهترین استفاده را از سلاح قلم و بیان کرد و در نشر حقایق تشیع راستین، هیچ کوتاهی نورزید. سرانجام در بهار ۱۳۶۶ خورشیدی چشم از جهان فرو بست.

منابع

- ایرنا
- ویکی فقه
- همشهری آنلاین
- روزنامه خراسان
- مرکز اسناد انقلاب اسلامی